

Vipuvartta ruokajärjestelmän muutokseen

15.8.2022

Ruokajärjestelmä (engl. food system) on korvannut termin ruokaketju (engl. food chain) viime vuosina kansainvälisillä ruoka-alan foorumeilla. Mutta mitä ruokajärjestelmä itse asiassa tarkoittaa? Onko koko järjestelmää itse asiassa edes olemassa vai kuvittelemmeko sen vain erilaisten kaavioiden avulla? Ja miten muutos kohti kestävän kehityksen tavoitteita saadaan tehtyä? Muun muassa näitä asioita pohdittiin FOODPathS -hankkeen kick-off-tapaamisessa Pariisissa 30. – 31.6.2022.

Ruokajärjestelmä on väistämättä monimutkainen ja moniulotteinen systeemi – eri osista linkittyvä, dynaaminen ja itsestään kehittyvä, joten samanaikaisesti myös arvaamaton kokonaisuus. Niels Halberg Århusin yliopistosta pohti puheenvuorossaan, tulisiko tutkimuksessa lähestyä ruoantuotantoon liittyvää kokonaisuutta ruokajärjestelmän näkökulmasta. Tutkimustiedon mukaan ruokajärjestelmä on kokonaisuudessa hyödyllinen ja tarpeellinen lähestymistapa. Se auttaa hahmottamaan eri osioiden välisiä suhteita ja keskinäistä riippuvuutta sekä monimutkaisia kokonaisuuksia.

Kriittisten muutoskohtien löytäminen oleellista systeemin vaikutusten arvioinneissa

Mutta mikä on se tekijä, joka voi saada aikaan muutoksen valtavassa kokonaisuudessa? Halberg nosti esiin Donella Meadowsin jo vuonna 1999 lanseeraaman termin ”leverage” – kytkin tai vipuvarsi, joka osuu monimutkaisen järjestelmän kriittiseen kohtaan ja saa aikaan pienellä teolla ison muutoksen. Tämän teorian mukaan olisi tärkeää löytää ruokajärjestelmään liittyvissä valtavassa kokonaisuudessa ne kytkimet, joiden vipuvoimalla koko valtaisa järjestelmä saadaan muuttumaan. Näiden kytkinten etsimisessä ja vaikutusten

arvioimisessa FOODPathS -verkostolla riittää työtä seuraaviksi vuosiksi.

FOODPathS -hanke kokoaa yhteen seitsemäntoista eri kumppania yrityksistä ja kansalaisjärjestöistä korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin. Yhdessä nämä tahot edustavat puolestaan kymmeniä eri verkostoja, jotka työskentelevät kestävän ja vastuullisen ruoantuotannon kehittämiseksi. Hanke linkittyy erityisesti YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen 17: yhteistyö ja kumppanuus. SeAMK on mukana hankkeessa edustamassa eurooppalaisten maakuntien muodostama ERIAFF (European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry) – verkostoa.

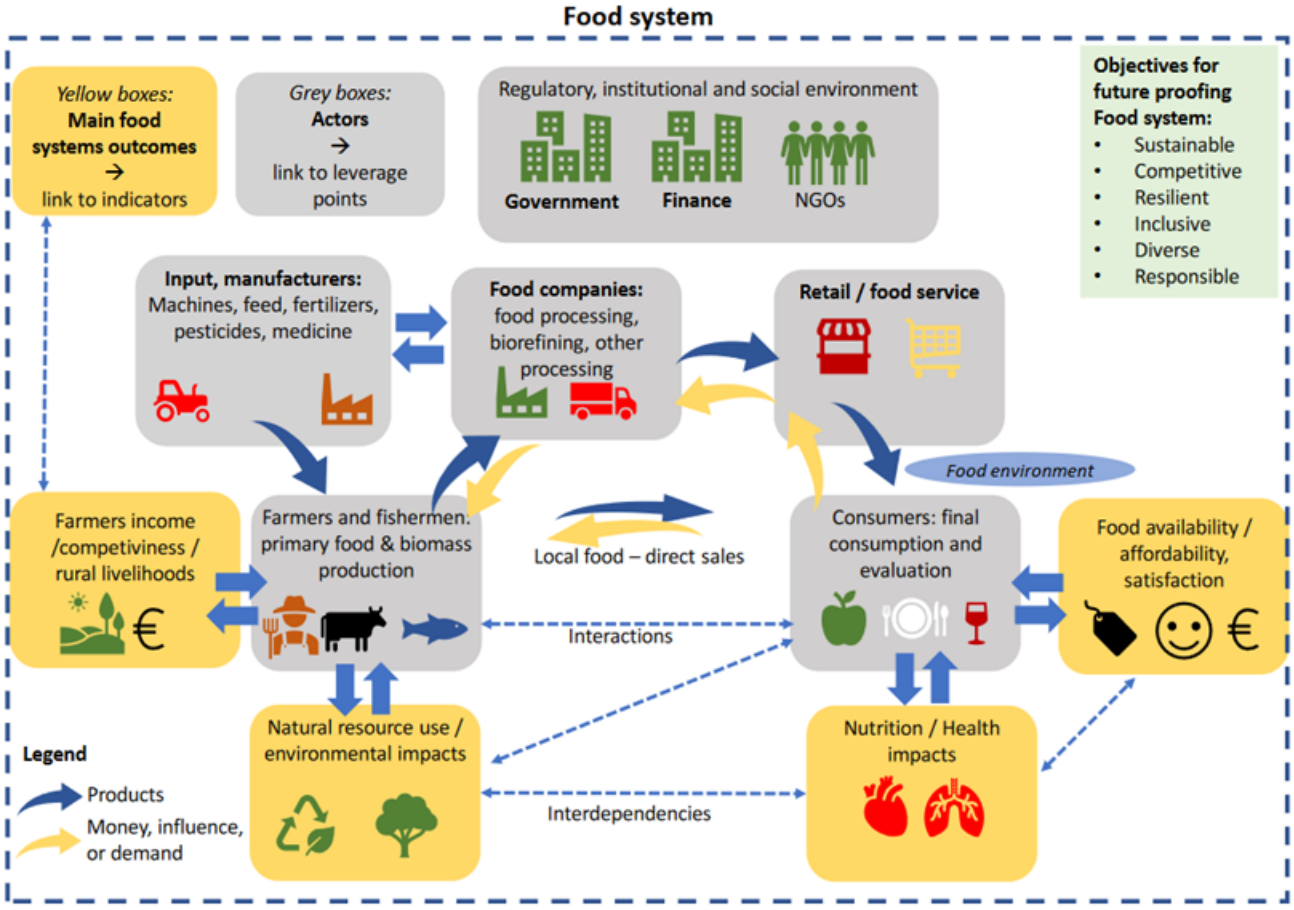

Kuva 1. Achterbosch'n ym:n näkemys ruokajärjestelmän toimijoista ja niiden välisistä suhteista.

Anu Palomäki, projektityöntekijä FOODPathS (GA N°101059497) -hanke, SeAMK
Terhi Junkkari, yliopettaja, projektipäällikkö FOODPathS (GA N°101059497) -hanke, SeAMK

Lue lisää hankkeesta:

FOODPathS Horizon EU-hanke – SeAMK ProjektitFOODPathS Horizon EU –hanke rakentaa uudenlaisen kumppanuusmallin Euroopan ruokajärjestelmän kehittämiseksi

FOODPathS: Towards a new EU partnership to co-create and co-fund research & innovation activities that make our food systems sustainable